

OPIS

MIASTA KIELC, KATEDRY, ZAMKU BISKUPIEGO, KARCZÓWKI ORAZ FABRYKI MARMURÓW

PRZEZ KS. BR. OBUCHOWICZA
PRAŁATA I PROBOSZCZA KATEDRY KIELECKIEJ

KIELCE 1927

MIASTO KIELCE.

Ksiądz Marcin Kromer, kanonik kr., późniejszy Biskup Warmiński w swej historii z 1580 r. pisze: Gedeon Biskup krakowski założył miasto Kielce w rozległych lasach i tamże ufundował kościół z ciosu na schyłku życia Bolesława Kędzierzawego, który zmarł w 1173 r.

Według podania, w m. Kielcach rezydował król Bolesław Chrobry podczas łowów w Górach Świętokrzyskich.

Leszek Biały, król polski, w 1227 r. ustanawia w Kielcach Samorząd z Wójtem i Radą miejską na czele, zależnymi od Biskupa krakowskiego.

W r. 1241, 1263 i 1287 Kielce trzykrotnie były zniszczone przez najazd Tatarów.

W końcu XV w. Fryderyk kardynał Bp. krakowski nadał miastu Kielcom za herb koronę złotą w polu czerwonym a pod nią litery (C. K.) miasto Kielce z napisem dokoła: Munus P. M. I. Friderici Cardinalis D. G. E.

C. (Dar wielce oświeconego Fryderyka kardynała z Bożej łaski Biskupa krakowskiego). W czasie wojen szwedzkich w 1655 r. m. Kielce było zupełnie zniszczone i dopiero staraniem Biskupów krakowskich odbudowane.

Biskup Sołtyk w 1761 r. zabronił żydom mieszkać w Kielcach, które to prawo utrzymało się do czasów rządu Wielopolskiego. Za czasów Austrjackich w 1795 do 1807 r. na czele miasta zamiast Wójta rządził Burmistrz zależny nie od Biskupów krakowskich i Starosty biskupiego, a od Starosty cyrkułu kieleckiego.

W 1800-1809 latach Kielce przez pożar zostały zniszczone. Spalił się podówczas Ratusz na środku rynku będący i został zbudowany nowy.

Za czasów Królestwa Kongresowego na czele miasta stanął prezydent zależny od komisariatu wojewódzkiego, a później od rządu gubernjalnego.

W 1674 był wzniesiony kościółek św. Leonarda przy którym był cmentarz i chowano umarłych. Gdy kościółek niszczał i utworzono cmentarz za miastem w 1817 r. przy ruinach tego kościółka wzniesiony został gmach rządowy, w którym jakiś czas była szkoła Górnicza, potem Trybunał Sądowy a ulica prowadząca do miasta nosiła nazwę ulicy św. Leonarda; po zniesieniu Gubernji kieleckiej wiele instytucji pomieszczono w Zamku Biskupim, a dom św. Leonarda w r. 1835 zajęty został na szpital wojskowy, który dotąd istnieje.

Na mocy konstytucji państwowej w 1775 r. założono szpital za miastem na gruntach prałata kustosa katedry pod wezwaniem św. Aleksandra. W tym szpitalu zmarł Bartosz Głowacki w 1795 r.

Biskup krakowski Konstanty Szaniawski w 1727 r. wybudowawszy Seminarium duchowne, wystawił około kościoła św. Trójcy gmach, w którym urządził szkołę wyższą.

Komisja edukacyjna w 1773 r. objęła zarząd szkoły wyższej w Kielcach, która pod różnymi nazwami i rządami przy zmianach aż do wojny przetrwała.

W 1825 r. powstało w Kielcach Towarzystwo Kredytowe.

Tomasz Zieliński, naczelnik powiatu kieleckiego, na pomieszczenie dzieł sztuki, które przez całe życie skrzętnie zbierał, w 1854 r. wystawił w ogrodzie kieleckim miejskim dom, z komfortem i gustem. Na tarasie górnym,

wiodącym do oranżerii, w rodzaju małego zameczka wznosi się kwadratowy marmurowy pomnik uwieczony wazonem.

Urządził również planty za ogrodem i sprowadził z Jędrzejowa figurę św. Jana Nepomucena, którą wykonał w 1770 r. artystycznie Jakób Kornecki, snycerz, urodzony w Kielcach, Figura ta stoi obecnie nad stawem w ogrodzie.

W 1870 r. założona została „Gazeta Kielecka”.

W 1874 r. spalił się Magistrat, ale zaraz odbudowany został, w tym też roku powstała Straż Ogniowa Kielecka, a także założone zostało w 1908 r. Muzeum krajoznawcze.

W 1918 r. założona została Drukarnia Diecezjalna pod firmą „Jedność”.

Z majątków zabranych Biskupom krakowskim i kapitule pozostały folwarki: Psiarnia, Jabłonowskich, Ferszterówka, Nowaka, Kozłowskiego, Siekluckiego i Baranówek.

KATEDRA KIELECKA.

Na szczycie wzgórza, okrążonego lasem, kędy rozrastały się odwieczne modrzewie, buki, jawory i dęby, w 1171 r. Gedko czyli Gedeon, herbu Gryf, Biskup krakowski, założył miasto Kielce i wybudował pierwotny kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia N. M. P. z kamienia ciosowego w stylu romańskim, który później przerobiony został w stylu renesansowym*).

Do pierwotnego kościoła ks. Jan Konarski, Biskup krakowski, w r. 1523 przybudował z ciosu zakrystję i kapitułarz.

W 1527 r. ks. Piotr Tomicki, Bp. krakowski, wybudował dzwonnice i sprawił dzwon.

W 1583 r. ks. Piotr Myszkowski, Bp. krakowski, dobudował drugą połowę kościoła od ambony do wielkich drzwi.

W 1632 r. ks. Jan Albrecht, Bp. krakowski, syn króla Zygmunta III, rozszerzył presbiterium i zrobił wejście do kościoła od ogrójca i te dwa wchody obłożył wspaniałymi odrzwiami z marmuru Chęcińskiego, jak świadczy napis nad wejściem głównym do kościoła. Herb Wazów i litery I. A. P. P. et S. S. R.

Ae. C. E. Cr. (Joannes Albertus Princeps Poloniae et Suaciae Sacrae Romanae Ecclesiae Cardinalis Episcopus Cracoviensis).

W 1680 r. ks. Jan Małachowski, Bp. krakowski, na miejsce starej dzwonnicy wznosił nową dzwonnice od dołu w kwadrat murowaną; o tem świadczy herb jego Nałęcz na dzwonnicy umieszczony.

W 1719 r. ks. Kazimierz Łubieński, Bp. krakowski, wybudował boczne nawy i upiększył kościół.

W 1720 r. ks. Konstanty Szaniawski, Bp. krakowski, kościół przyozdobił, a mianowicie: zbudował ołtarz wielki w 1728 r. który wykonał rzeźbiarz Antoni Frączkiewicz z Krakowa, według rysunku architekta Fontany. Również zbudował ołtarze: Pana Jezusa, Matki Boskiej, św. Jana E., św. Józefa - kosztem zaś 2000 zł. przez ks. Marcina Żeromskiego, proboszcza, sprawiony został obraz Wniebowzięcia N. M. P., który malował w 1727 r. w Rzymie sławny malarz Szymon Czechowicz - prócz tego Biskup Szaniawski w 1729 r. podniósł dzwonnice o jedno piętro i umieścił zegar, postawił bramę od Zamku i od miasta z dwoma furtkami.

W 1724-1727 r. Biskup krakowski Konstanty Szaniawski zbudował Seminarjum i gmach szkolny kielecki; ks. Bp. Kuliński w 1890 r. stare Seminarjum rozszerzył, a ks. Biskup Łosiński w 1912-1927 r. wspaniale nowe Seminarjum odpowiadające wymaganiom pedagogicznym i higienie zbudował oraz wystawił gimnazjum męskie im. św. Stanisława Kostki i założył Seminarjum Nauczycielskie Żeńskie.

W 1746 r. ks. Andrzej Załuski, Bp. krakowski znany z tego, że pierwszy sprowadził do kraju z Włoch ziemniaki, wybudował lożę, w której Biskup zasiadał w czasie nabożeństwa; wejście do niej prowadziło z zamku przez korytarz na arkadach oparty, który zbudował Bp. Szaniawski i korytarz ten prowadził do Seminarjum. Brama i korytarz zburzone zostały w 1860 r. przy budowie cerkwi. Naprzeciw loży wisi obraz Pana Jezusa, który malował w 1791 r. ks. Antoni Brygierski, kanonik krakowski.

W 1762 r. ks. Jan Rogala, kustosz kanonik krakowski, wystawił ogrójec z obrazami Męki Pańskiej.

W 1784 r. ks. Stanisław Oszczewski, kanonik, pokrył cały kościół blachą angielską cynkową.

Na froncie katedry przy wielkich drzwiach na marmurze w ścianie wyryte abecadło polskie, liczby arabskie, miary i wagi i główne zasady wiary św. Pamiątkę tę zostawił dla nauki włościan ks. Michał Poniąkowski, Administrator diecezji krakowskiej w 1782 r., późniejszy arcybiskup gnieźnieński.

W 1827 r. ks. Jan Woronicz, Bp. krakowski, odnowił cały kościół.

W 1850 r. ks. Maciej Majerczak, Biskup Administrator diecezji, odzłocił ołtarze, stalle i organ, a front kościoła przyozdobił figurą N. M. P. Łaskawej i płaskorzeźbą Zbawiciela trzymającego kulę; od strony pałacu Biskupa ustawił figurę św. Józefa i 4-ch ewangelistów na dzwonnicy, które wykonał rzeźbiarz z Warszawy Faustyn Cengler.

Ołtarzy w katedrze jest 14 w stylu barokowym.

Nawa P. Jezusa.

- 1) Ołtarz P. Jezusa w kaplicy z figurami po bokach św. Weroniki i Longina.
- 2) Św. Józefa z figurami Dawida króla i patriarchy Józefa.
- 3) Św. Stanisława z figurami św. Kazimierza królewicza i św. Alojzego w sukni jezuickiej.
- 4) Św. Mikołaja na zasuwie, św. Tekli z figurami symbolicznych niewiast.
- 5) Św. Barbary, na zasuwie św. Marji Magdaleny z figurami św. Krzysztofa, który niesie dziecko Jezus, i św. Jakóba Ap. w ubraniu pielgrzyma z laską i kapeluszem w ręku.
- 6) Św. Jana Kantego, na zasuwie św. Jan Nepomucen, a u dołu obrazek św. Jana Gwalberta.

Nawa M. Boskiej.

- 7) Ołtarz M. B. Różańcowej na zasuwie, obraz M. B. Częstochowskiej z figurami św. Anny i św. Joachima.
- 8) Ołtarz Przemienienia Pańskiego malowany przez Michała Stachowicza w 1872 r. a obecnie jest figura Serca Pana Jezusa, sprowadzona z Paryża z zakładu artystycznego Raffi.

- 9) Św. Jan Ewangelista z figurami św. Edwarda króla angielskiego i św. Jerzego w zbroi.
- 10) Św. Trójcy na zasuwie, św. Teresy z figurami św. Grzegorza papieża i św. Augustyna.
- 11) Św. Anny, na zasuwie św. Wincentego Kadłubka, Biskupa krakowskiego z figurami dwóch Marji przy grobie Jezusa Chrystusa.
- 12) Św. Antoniego, na zasuwie św. Franciszek Seraficki z rzeźbami wokóło.
- 13) Matki Boskiej Bolesnej, na zasuwie św. Rodziny z figurami św. Piotra i Pawła Apostołów.
- 14) Ołtarz Wielki Wniebowzięcie N. M. P., malowany przez Szymona Czechowicza w 1727 r. Ołtarz zaś św. Sebastjana skasowany z powodu spróchnienia i umieszczony konfesjonał.

W 1892 r. ks. Tomasz Kuliński, Biskup kielecki wyrestaurował katedrę; wewnątrz pomalował Piotr Niziński malarz z Krakowa, przy udziale młodych artystów: Stefana Matejki, Franciszka Bruzdowicza i Karola Żelechowskiego. Tenże ks. Biskup sprawił Tabernaculum srebrne na Wielki Ołtarz, roboty Nagalskiego i Psyka z Warszawy.

Na sklepieniu Wielkiej Nawy są obrazy z życia N. M. Panny: Ofiarowanie, Zaślubiny, Zwiastowanie i Ukoronowanie. Niżej prorocy i święci pańscy i w arkadach secesyjne obrazy ze Starego Testamentu, zaś w gurtach herby Biskupów krakowskich, a mianowicie:

- Gryf, lew ze skrzydłami, herb Gedeona Bpa.
- Róża, herb Wincentego Kadłubka Bpa.
- Habdank, herb Jana Konarskiego Bpa.
- Jastrzębiec, herb Piotra Myszkowskiego Bpa.
- Pomian, herb Kazimierza Łubieńskiego Bpa.
- Junosza, herb Konstantego Szaniawskiego Biskupa.
- Odraważ, herb Tomasza Kulińskiego Bpa.
- i herb m. Kielec.

W 1910 r. ks. Augustyn Łosiński, Biskup kielecki, wielki dobrodziej katedry, z gruntu odnowił organ, odzłocił W. Ołtarz i dał mense marmurową,

12 lichtarzy na Wielki Ołtarz, srebrne Tabernaculum do kaplicy Pana Jezusa, Monstrancję na pamiątkę ocalenia miasta i katedry od zburzenia w czasie wojny 1914 roku, upiększył presbyterium obrazami „Chrzest Polski” i „Śluby Jana Kazimierza”, które malował malarz Piotr Niziński z Krakowa.

Kustoszem katedry jest ks. Bronisław Obuchowicz, prałat i proboszcz katedry, który pełni te obowiązki od 1913 r.

POMNIKI W KATEDRZE.

Wychodząc z presbyterium po prawej stronie na pilastrze pomnik matki kardynała ks. Jana Lipskiego, Bpa Krakowskiego. Obok drzwi bocznych pomnik z czarnego marmuru z portretem na blasze i herbem ks. Konstantego Szaniawskiego, Bpa krak., zmarłego w 1737 r.

Z lewej strony na pilastrze pomnik ks. Józefa Wysockiego, oficjała kieleckiego † 1847 r. Pod lożą obok drzwi bocznych pomnik z portretem ks. Andrzeja Załuskiego, Bpa krak. † 1758 r. Obok ołtarza M. Boskiej pomnik ks. Jana Woronicza, Bpa krakowskiego † 1826 r.

W nawie Pana Jezusa pomnik z białego marmuru ks. Macieja Majerczaka, Bpa kieleckiego † 1870 r., dalej pomnik ks. Tomasza Kulińskiego II Bpa kieleckiego † 1907 r. i pomnik ks. Franciszka Brudzyńskiego, wikariusza kapitularnego † 1909 r., przy ołtarzu św. Jana Kantego, pomnik ks. Józefa Górskiego I Bpa kieleckiego † 1818 r. Na ścianie obok wejścia na chór jest najdawniejszy pomnik i najwspanialszy nagrobek z czerwonego marmuru - leży osoba w stroju świeckim z pierścieniem na palcu i różańcem, a głowę opiera na prawej ręce - to pomnik Elżbiety Krzyckiej, siostry Andrzeja Krzyckiego, Arcybiskupa gnieźnieńskiego, a matki Andrzeja Zebrzydowskiego, Bpa krakowskiego, przez niego postawiony w 1553 r. Na ścianie obok ołtarza św. Trójcy (św. Teresy) pomnik ks. Macieja Obłamkowicza, kan. i off. kieleckiego † 1654 r.

Na arkadzie ołtarza św. Jana Ewangelisty pomnik fundatora tego ołtarza ks. kan. Jana Konrada, który będąc heretykiem po przybyciu z Węgier

przyjął wiarę katolicką † 1744 roku. Grobów podziemnych było dziewięć, w których pochowani są kapłani - po wyłożeniu kościoła w 1872 r. posadzką marmurową, zostawiono tylko jeden grób w głównej nawie, gdzie spoczywają zwłoki ks. Józefa Górskiego I Bpa kieleckiego; ks. Adama Paszkowicza, Administratora diecezji kielecko-krakowskiej, † 1834 roku; ks. Macieja Majerczaka, Adm. diecezji kiel.-krak., † 1870 r.; ks. Tomasza Kulińskiego, II-go Bpa kieleckiego † 1907 r.

Oprócz tych pomników w ścianie naprzeciw chrzcielnicy z czarnego marmuru wypukła rzeźba Najśw. Marji P. z kruszcu ołowiu wykopanego przez włościanina Hilarego Małę w 1646 r. w górze Machnowskiej, a wyrzeźbiona kosztem Stanisława Czechowskiego, Starosty kieleckiego, którego postać klęcząca wyrzeźbiona znajduje się przy wejściu do Seminarjum Duchownego.

Na cmentarzu przy wielkich drzwiach, obok wiązu spoczywają zwłoki Bartosza Głowackiego, zwanego Kuman, z pod Raclawic, zmarłego w szpitalu św. Aleksandra w 1795 r. Na cmentarzu tym obok dzwonnicy jest statua z piaskowca Niepokalanego Poczęcia N. M. P., wzniesiona kosztem ks. Franciszka Prejssa, kanonika, w 1760 r.

Dzwony - Katedra posiada 3 dzwony:

- 1) najdawniejszy sprawiony przez Biskupa Tomickiego w 1527 r.
- 2) z dawnego przelany w 1789 r.
- 3) dzwon Tomasz, na pamiątkę Jubileuszu Biskupa Kulińskiego w 1899 r. sprawiony przez Duchowieństwo.

ZAMEK BISKUPI.

Ksiądz Szymon Starowolski, kan. krak. w zyciorysie Biskupa Gedeona opisuje, że w 1142 r. umarł w swoim zamku Biskupim ks. Gaudenty albo Radost, Bp. krakowski. Późniejsi Biskupi już to w przejeździe, już to podczas łowów bawili na zamku kieleckim. Dopiero ks. Jakób Zadzik, Bp. krakowski, w 1635 r. rozpoczął przebudowę zamku w stylu francuskim odrodzenia na

pamiętkę traktatów pokojowych w 1635 r. zawartych z Moskwą w Polanówce i ze Szwedami w Sztumsdorfie. Przyozdobił fasadę główną odpowiednimi emblematami tych wypadków i czterema basztami. Na froncie trzy arkady gzyms podtrzymują, a nad każdą arkadą tarcze, na których w środku wyryty został herb Biskupa fundatora: korab, orła białego i trzy korony - wszystko to z marmuru Chęcińskiego. Arkadom odpowiadają trzy okna weneckie z futrynami marmurowymi. Obok korpusu głównego zamku stanęły dwie sześcioboczne wieże na cztery piętra, oddzielone od gmachu poprzecznym murem, na którym Biskup Zadzik polecił ustawić 4 posągi: dwóch posłów szwedzkich, Achacego Oxentierna i Piotra hr. Brache, a z drugiej strony rosyjskich: Michała Lwowa i Szeremietiewa będących przy zawarciu pokoju z Polską, które to posągi w 1869 r. były zniszczone przez Moskali.

Z poza wież wychodzą dwa pawilony. Wewnątrz zamku na górze duża sala z sufitem modrzewiowym. Pod jej stropem dwa rzędy obrazów Biskupów krakowskich od Prochorusa, który zmarł w 988 r. aż do Biskupa Karola Skórkowskiego, który zmarł na wygnaniu w Opawie 1851 r. Rząd dolny obrazów zaczyna się od Biskupa Zadzika. Obrazy te malował Aleksander Rycerski w 1861 r.

Z sali jest wejście do komnat królewskimi zwanymi, gdyż w nich zatrzymał się Karol XII, król szwedzki.

Obrazy w salach na sufitach malował Tomasz Della-Bella, włoski, nadworny malarz królów polskich, Zygmunta III, Władysława IV i Jana Kazimierza zmarły w 1650 r.

W pierwszej - na suficie wielki obraz olejny przedstawia posłuchanie u króla Władysława IV posłów szwedzkich d. 5 sierpnia 1635 r. Po lewej ręce króla stoi kanclerz, Wielki Biskup krak. Jakób Zadzik. Prócz tego obrazu znajduje się jeszcze w tym samym pokoju 4 inne obrazy w narożnikach, przedstawiające: 1) rokowania pokojowe ze Szwedami w 1629 r. w Altmarku; dalej 2) wjazd Hetmana Żółkiewskiego do Moskwy w 1610 r.; 3) zdobycie Smoleńska przez Zygmunta III i 4) układy prowadzone w 1634 r. na górze Skowronnej pod Smoleńskiem.

W przyległym pokoju na suficie obraz zaczerniały, przedstawiający pożar Troickiej dzielnicy w Moskwie wraz z gmachami i cerkwiami Kremla.

W narożnikach zaś alegoryczne postacie wyobrażające: ziemię, wodę, powietrze i ogień.

Dalej jest obraz przedstawiający rokowania ze Szwedami w Postolinie (Sztumsdorfie) 1635 r. W następnym pokoju na suficie - obraz z napisem „Arianismus proscriptus” Sejm w 1638 roku na którym Biskup Zadzik oskarża Arjanów przed królem Władysławem IV i Sejmem o porąbanie krzyża i roztrzaskanie kamieniami wizerunku Chrystusa Pana, przez uczniów szkoły arjańskiej w Rakowie. W narożnikach 4 postacie niewieście wyobrażające: wiosnę, lato, jesień i zimę; te obrazy odnowione w 1927 roku. W tej komnacie była kaplica domowa Biskupa Sołtyka. Wszystkie te pokoje były pokryte mozaiką, sztukaturą i złoceniami. Za nimi były pokoje, sypialnie i szatnie Biskupie.

W 1746 r. kardynał Jan Lipski, Biskup krakowski, na Zamku życie zakończył. Na Zamku przebywał ks. Kajetan Sołtyk, Bp. krakowski, podczas swej choroby i tam umarł 1788 r. W czasie choroby odwiedzał go król Stanisław August Poniatowski w powrocie z Kaniowa.

Po konfiskacie majątków Biskupów krakowskich na Sejmie czteroletnim, a po rozbiórce królestwa Polskiego, Zamek kielecki był siedzibą austriackiego zarządu cyrkułu kieleckiego. W 1805 r. austrjacy zdarli dach miedziany na zamku na wojnę z Napoleonem.

Ks. Józef Wojciech Górski, pierwszy Bp. kielecki, przybywa do Kielc z Tarnowa 1808 r. i zajmuje na mieszkanie Zamek Biskupi opróżniony przez zarząd cyrkułowy, gdyż Kielce zostały wcielone do księstwa warszawskiego.

Po śmierci Biskupa Górskiego 1818 roku, w Zamku umieszczony został Komisarjat województwa krakowskiego.

Od 1835 do 1838 r., w Zamku mieścił się zarząd gubernji krakowskiej, a od 1838 do 1842 r. zarząd gubernji kieleckiej.

Nadto od 1819 do 1826 r., w Zamku mieściła się Akademia Górnicza, założona przez ks. Stanisława Staszica.

Od 1835 do 1867 r., w Zamku mieścił się sąd, a następnie siedziba gubernatora krakowskiego a w rok gubernatora kieleckiego. Dla wygody instytucji biurowych, w przedsionku Zamku zamurowano wspaniałe schody z lewej strony wiodące na piętro, a za to zrobiono żelazne kręcone schodki i wyjście z bocznej baszty. W 1927 r., Ignacy Manteuffel, wojewoda kielecki, dbający o zabytki starożytne, odnawia wewnątrz Zamek i stawia zburzone cztery sześcioboczne wieże, przywraca schody z lewej strony przedsionka i cztery posągi posłów szwedzkich i ruskich.

Do 1819 r., gdzie obecny pałac Biskupi, od czasu Biskupa Gedeona było mieszkanie parterowe z ogrodem dla proboszcza kolegiaty kieleckiej. W 1843 r. ks. Ludwik Łętowski, Biskup Adm. diec. krakowskiej, wybudował piętro, a w 1883 r. ks. Tomasz Kuliński, Bp. kielecki, rozszerza pałac, dodając od południa na dole salę konsystorską, a na górze kaplicę.

KARCZÓWKA.

Karczowska góra dawniej karczem zwana miała kapliczkę górniczą. W 1627 roku Marcin Szyszkowski, Biskup krakowski, wznosił na Karczówce klasztor OO. Bernardynów na podziękowanie Panu Bogu za cudowne uwolnienie Kielc od morowego powietrza i umieścił tam relikwie św. Karola Boromeusza, patrona przeciw morowej zarazie.

Klasztor ten zwał się Góra Kalwarja, gdyż z kolegiaty kieleckiej prowadziła do niego droga krzyżowa z 14-ma Stacjami Męki Pańskiej z których jeszcze szczątki znajdują się po drodze.

W kaplicy św. Barbary, jest figura św. Barbary z jednej bryły ołowiu, tamże wykopanej w 1646 r. przez Hilarego Małę, ponieważ wykopane były 3 bryły, więc wykonane były figury jedna na Karczówce, druga w katedrze, a trzecia w Borkowicach.

Ostatni zakonnik bernardyn tego klasztoru O. Kolumbin Tomaszewski, umarł na Karczówce w 1911 r.

Zniszczone mury klasztoru za pozwoleniem ks. Łosińskiego, Biskupa kieleckiego, objęły siostry Zgromadzenia Sercanek z Krakowa, które z wielką starannością i kosztem swoim klasztor i budynki restaurują i doprowadzają do porządku. Utrzymują szkołę powszechną i drukarnię.

MARMURY.

Eksploatacja marmurów w górach świętokrzyskich datuje się od XVII w. Kolumna króla Zygmunta III w Warszawie wykonana została z marmuru Chęcińskiego w 1643 r.

Marmurów kolorowych dotąd poznano około 300 odmian, co wskazuje na znaczne bogactwo tego skarbcza narodowego. Początkowo przeróbka marmurów odbywała się dorywczo, każdy eksploatował na własne potrzeby, dopiero w 1875 r. powstała pierwsza fabryka mechaniczna wyrobów marmurowych założona przez architektów: Cocelli, Rebhan i Welke.

Po kilkakrotnej zmianie właścicieli została zamieniona na spółkę akcyjną, której obecnie prezesem jest Modest Grzybowski.

Fabryka wykonała roboty prawie we wszystkich gmachach w Polsce: w Warszawie Zamek, Sejm; w Krakowie Wawel; w Katowicach Sejm śląski; Zakład zdrojowy w Krynicy i w wielu kościołach i klasztorach.

*) Ks. Jan Długosz, kan. krakowski; ks. Maciej Miechowita, kan. krak.; ks. Marcin Kromer, kan. kr. później Bp. Warmiński; Samuel Nakielski; ks. Szymon Starowolski, kan. kr.; ks. Władysław Siarkowski, kan. kielecki.